

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

SSPF-arbete i Ockelbo

UTVÄRDERING AV PROCESSEN MED INFÖRANDE AV EN
SAMVERKANSFORM

Christina Söderberg
Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier
Avdelningen för socialt arbete

Utvärdering av SSPF i Ockelbo kommun

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Inledning	2
Bakgrund - SSPF	3
Syfte och frågeställningar för utvärderingen.....	5
Metod	5
Resultat - process	6
Organisation	7
Instabilitet i organisationer	7
Implementering	8
Individnivån: SSPF-case.....	9
Områdes- och gruppnivå	10
Brukarperspektiv	11
Sammanfattande diskussion och förslag för fortsatt arbete	11
Den lilla kommunen	11
Organisation- förankring.....	12
Struktur i arbetsmodellen.....	13
Fortsättning SSPF- arbete i Ockelbo: korta råd inför framtiden	13
Referenser:	14

Sammanfattning

På uppdrag av Ockelbo kommun har Linköpings universitet mellan januari 2014-juni 2015 följt och utvärderat införandet av en samverkansmodell mellan skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamhet – SSPF - som syftar till att minska ungdomskriminalitet i Ockelbo kommun. Arbetssättet skulle införas med fokus på individnivå, man ville intensifiera samverkan runt unga enskilda ungdomar. Såväl framgångsfaktorer som hindrande, försvårande faktorer har identifierats och problematiserats. Del två av uppdraget var att fånga brukarperspektivet på SSPF genom intervjuer med de ungdomar som aktualiserats för SSPF och även deras vårdnadshavare. Då implementeringen av olika anledningar gått trögt, har inte några ungdomar ännu passerat SSPF-processen, varför den delen av utvärderingsuppdraget inte kunnat genomföras.

Genom gruppintervjuer, dokumentstudier och en enkät har processen kunnat följas och utvärderas. Ockelbo ingår också i en större forskningsstudie vilket stärker resultaten.

Förslag till Ockelbos fortsatta arbete med SSPF handlar om stärkt styrning och struktur för bättre förankring, enhetliga definitioner av målgrupp, arbetssätt och process, iakttagande av kontexten – den mindre kommunens förutsättningar. Därutöver föreslås att man följer aktuell forskning om såväl samverkan som de mer specifika arbetsformer som SSPF och sociala insatsgrupper är samt tar fram en modell för systematisk uppföljning av arbetssättet där brukarperspektivet blir en del.

Inledning

Linköpings universitet fick under hösten 2013 i uppdrag från Ockelbo kommun att följa och utvärdera processarbetet med samverkansmodellen SSPF i Ockelbo. SSPF är en brottspreventiv samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid. Kommunen hade ansökt och beviljats ekonomiska medel för att få igång SSPF- arbetet samt utvärdera detta. Man ville utvärdera processen för arbetssätt,

organisation och ramar och identifiera framgångsfaktorer och försvårande faktorer för arbetet med SSPF. Man ville också utifrån ett brukarperspektiv få kunskap om hur de unga som erbjudits SSPF och deras föräldrar upplevt modellen. Processutvärderingen kan sägas vara av så kallad ”intressentmodell”, det vill säga det finns flera intressenter i själva SSPF-processen som berörs på olika sätt, det kan vara politiker, tjänstemän och brukare (Vedung 2007).

Redovisning till BRÅ skulle varit inne vid årsskiftet 2014/15, men med anledning av att SSPF-arbetet av olika orsaker gått trögt, blev Ockelbo kommun beviljad en förlängning till och med juni 2015.

Bakgrund - SSPF

SSPF är en samverkansmodell, vars ursprung finns i Danmark, där man arbetar med modellen i många av landets kommuner. Ett relativt stort antal kommuner i Sverige arbetar med olika varianter av det danska SSP - på områdes- och gruppnivå och/eller på individnivå. För Ockelbo kommuns del så var det från början främst individnivån man ville få till. Det specifika med SSPF, liksom sociala insatsgrupper – SIG – är att man arbetar med samtycke till informationsutbyte mellan myndigheter som grund i det individfokuserade arbetet. Konkret innebär det att vårdnadshavare ger sitt samtycke till informationsöverföring mellan myndigheter, något som annars är ogörligt eller svårt på grund av sekretesslagstiftningen.

En pågående studie av SSPF i tre kommuner visar att SSPF-modellen anpassas relativt mycket till de lokala förutsättningar och behov som i varje enskild kommun har. Exempelvis skiljer sig målgrupp, organisation och insatser åt mellan kommunerna. Det *kan* därför vara tveksamt att kalla SSPF för en modell, det kanske snarare är ett arbetssätt. Det finns relativt lite forskning om denna typ av arbetsformer vad gäller resultat och liknande, därför kan inte SSPF sägas vara evidensbaserat (Söderberg, kommande).

Huvudsakligen handlar konceptet SSPF om att kraftfullt samverka kring unga personer som befinner sig i riskzonen för framtida kriminalitet och/eller missbruk. Tidiga upptäckter och snabba samt effektiva insatser från alla parter är några av de grundläggande syften för arbetet som framkommer i intervjuer, dokument och enkäter. Ett annat uttalat mål med SSPF är att ge stöd till föräldrar genom att fler aktörer finns med i stöd och kontroll runt den unge (ibid). Skillnaden mot mer traditionellt samverkansarbete runt unga individer är främst att polisens roll är

central i SSPF och att informationsutbyte mellan myndigheter görs möjligt genom samtycke.

Lite beroende av hur den lokala organiseringen av SSPF ser ut går det *vanligen*¹ till så att någon av samverkansparterna som fattat oro för den unge informerar vårdnadshavare om SSPF och inhämtar samtidigt *samtycke till informationsutbyte*. Därefter lyfts ärendet till styrgruppen genom att koordinatören för SSPF kallar till ett möte. I Ockelbo har man inte tillsatt en särskild samordnare för SSPF, utan tjänsteman med ansvar för brottsförebyggande arbete har varit sammankallande och pådrivande i arbetet.

Det vanligaste är, att det finns två nivåer av samverkansgrupper i SSPF där den första är en styrgrupp på chefsnivå där snabba beslut kan tas och där ärendet som gäller berörd ungdom lyfts upp initialt. Styrgruppen består vanligen av personer i ledande funktioner från de olika deltagande myndigheterna såsom rektor, fritidsgårdschef och enhetschef vid socialtjänsten. Om styrgruppen enas om att gemensam oro finns för den aktuella unge hos samverkansparterna så går det vidare till en operativ grupp/verksamhetsgrupp. I operativ grupp/verksamhetsgrupp finns vanligen personer som arbetar i direkt kontakt med den unge, såsom lärare och/eller kurator från skolan, fritidsledare eller exempelvis fotbollstränare och handläggande socialsekreterare. Vid första mötet med ungdom och familj ska en plan upprättas som ska innefatta de olika parternas insatser runt den unge, vad bidrar respektive part med för just den här unga personen? Denna ska följas upp vid kommande möte(n). Ungdom och föräldrar ska vara involverade i upprättandet av planen².

I Ockelbo finns en styrgrupp och en operativ grupp, dock har man inte tänkt att individärenden först behandlas i styrgrupp, utan direkt i operativa gruppen, som först därefter inhämtar beslutsmandat om insatser.

Tyvärr har inte något individärende ännu passerat SSPF i Ockelbo, några ungdomar har varit på gång, men man har inte fullföljt något ärende av olika anledningar. Detta kommer att belysas i närmare i utvärderingen.

En framgångsfaktor som lyfts fram återkommande i materialet är det

¹ I Göteborgs stad har man i samtliga stadsdelar arbetat med SSPF sedan mitten av 00-talet. Den organisation man har för SSPF där har inspirerat ett flertal kommuner, exempelvis Norrköping, i SSPF-arbetet.

² Även detta är enligt Göteborgs modell

som tidigare beskrivits, att man i SSPF - liksom i exempelvis sociala insatsgrupper (SIG) använder samtycke till informationsutbyte som ett sätt att hantera sekretesslagstiftningen. I Ockelbo betonas detta:

/.../jag har jobbat med ungdomsbrott i 10 år i samverkan och alltid fastnade det på det här när vi kände behov av att prata individer, det fastnade alltid på sekretesslagstiftningen. (polis Ockelbo i intervju 1)

Ofta är det polisen som lyfter fram just samtycket som den stora framgångsfaktorn med SSPF, men även övriga parter anser att det underlättar arbetet på individnivå (Söderberg, kommande).

I Ockelbo var det just behovet av att kunna diskutera individer i befintligt samverkansforum som var den största drivkraften till att dra igång arbetet med SSPF.

Ibland dök det upp frågor som...det här skulle man behöva prata om, men sekretessen satte P för det /.../ för det fanns ju ett behov, för att kunna gå vidare med detta så var vi tvungna att prata om Kalle, att nämna Kalle vid namn /.../ (representant för socialtjänsten i Ockelbo kommun i intervju 1).

Syfte och frågeställningar för utvärderingen

Utifrån det uppdrag som Linköpings universitet fick från Ockelbo kommun utarbetades följande syfte och frågeställningar för utvärderingen:

Syftet med utvärderingen var, enligt Ockelbo kommuns ansökan till BRÅ, att identifiera framgångsfaktorer och eventuella svårigheter i processen med införandet av SSPF samt att få kunskap om hur de unga och deras föräldrar upplevt SSPF. Detta som ett led i att kvalitetssäkra arbetet.

Frågeställningar för utvärderingen.

- Gällande process- arbetssätt/organisation/ramar: Hur gick man tillväga och vilka framgångsfaktorer respektive försvårande faktorer stötte man på?
- Gällande brukarperspektiv: Hur har arbetssättet uppfattats av de ungdomar som varit aktuella för SSPF, samt deras föräldrar?

Fokus i utvärderingen ligger alltså på process, inte på måluppfyllelse eller effekter av SSPF.

Metod

Utvärderaren har vid tre tillfällen besökt Ockelbo och den operativa

SSPF-gruppen. Gruppintervjuer har gjorts vid dessa tillfällen, februari 2014, juni 2014 och juni 2015. Gruppens sammansättning har förändrats från gång till gång, varför endast ansvarig tjänsteman för brottsförebyggande arbete deltagit vid samtliga tillfällen. 2 av 3 intervjuer har spelats in på band och transkriberats ordagrant. Vid den sista intervjun gjordes noggranna anteckningar, som vid sidan av transkriberingarna utgjort det viktigaste materialet i utvärderingen. Dokument som överenskommelse mellan polismyndighet och Ockelbo kommun, handlingsplan för överenskommelsen samt handlingsplan för SSPF i Ockelbo kommun har studerats. Utöver detta har en enklare enkät skickats ut till samverkansparter i ledningsgrupp och operativ grupp (10 st). Endast 4 svar har inkommit – 40 procent - men fritextsvar härifrån ingår i materialet som komplement till intervjumaterialet.

Ambitionen var också att vid ett par upprepade tillfällen intervjua de ungdomar som erbjudits SSPF samt deras föräldrar. I skrivande stund har man inte kommit vidare med något av de ungdomsärenden som varit påtänkta, varför den delen av utvärderingen utgår, liksom uppföljningsdata på kommunnivå.

Material från Ockelbo ingår också i en större forskningsstudie som ska bli en licentiatavhandling om brottspreventiv samverkan med exemplet SSPF (Söderberg, kommande). Hela materialet har analyserats genom tematisk analys, där teman och underteman växt fram genom noggrann upprepade genömläsning. Ockelbostudien kan sägas bli mer stabil då den ingår i en större undersökning och vissa resultat kan ställas i relation till resultat från andra kommuner.

Resultat - process

I handlingsplanen för SSPF i Ockelbo kommun beskrivs att man vill arbeta gemensamt för att motverka ungdomskriminalitet och fånga upp ungdomar med riskbeteende för ungdomskriminalitet.

Syftet med projektet (SSPF) är att skapa ett uthålligt samverkansarbete och en samsyn som genererar att barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa ska få hjälp i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling (Handlingsplan för SSPF, Ockelbo 2013)

En samverkansgrupp som redan var etablerad i det brottsförebyggande arbetet blev vid starten den operativa SSPF-gruppen och en styrgrupp

bildades med chefer från de olika organisationerna. Den operativa gruppen arbetade medvetet för att ”gnugga samman” gruppen ytterligare genom olika aktiviteter och diskussioner. Därefter började man sprida information om det nya SSPF-arbetet i skolan, socialtjänsten och bland politiker. En ansökan till BRÅ gjordes i samband med detta hösten 2013.

Organisation

I styrgruppen som tillsattes för SSPF i Ockelbo ingår skolledare, IFO-chef, ungdomspolischef och fritidsgårdschef³. Denna styrgrupp har främst till uppgift att följa arbetet och ta erforderliga beslut som krävs för att SSPF-arbetet ska utvecklas. Individärenden lyfts alltså inte i styrgruppen, utan dessa behandlas i den operativa gruppen. Det har varit svårt att hitta tider för styrgruppen att träffas, varför man under våren 2015 beslutat att ha styrgruppsmöten endast 2 gånger per år.

Till skillnad från andra undersökta kommuner är tanken i Ockelbo att individärenden efter inhämtat samtycke lyfts i den operativa gruppen, som då genomför vad man kallar för ”förmöte” och därefter bjuds ungdom och föräldrar in till följande möte. Vid behov av beslut om ekonomi, insatser eller annat från ledningsnivå kontaktas respektive chef efter detta.

SSPF tycks inte vara prioriterat hos styrgruppen och ansvaret för att få fart på arbetet ligger hos den operativa gruppen. Detta kommenteras vidare i slutavsnittet.

Man har inte tillsatt någon särskild SSPF-samordnare i Ockelbo, utan samordningsansvaret har legat hos tjänsteman i kommunen med ansvar för brottsförebyggande arbete.

Instabilitet i organisationer

I Ockelbo startade man SSPF-arbetet genom att en redan etablerad samverkansgrupp som kände varandra väl tog till sig modellen. Man genomförde studiebesök och sociala aktiviteter tillsammans för att göra gruppen ännu mer samspelt. Redan under första året slutade dock flera personer i gruppen, vilket skapade osäkerhet:

Det känns ju lite svajigt som sagt, vi får börja om på nytt och försöka tajta ihop en ny grupp. För det är det vi har pratat om hela tiden att vi har varit en så väl sammansvetsad grupp som har

³ Fritidsgården i Ockelbo drivs av ABF

kunnat samarbeta på ett bra sätt, så även om vi inte har fått in några ärenden så har det här runt omkring funkat jättebra. Så ja, det tycker jag, det känns svajigt (brottsförebyggande tjänsteman Ockelbo).

Under första året saknade man också fritidssektorn i arbetet och man upplevde att skolans roll blivit mer passiv under en period då rektorsbyte vid den enda högstadieskolan påverkade arbetet på så vis att skolan var frånvarande och mer passiv en tid. Medan det i större kommuner kan handla om att hela organisationer omorganiseras, vilket kraftigt påverkar SSPF-arbetet, blir även smärre förändringar och byte av personer mer kännbart i en mindre kommun (Söderberg, kommande). I Ockelbo hade man stora förhoppningar på att den redan sammansvetsade operativa gruppen skulle vara framgångsfaktor i sig. Gruppens deltagare kände varandra väl sedan tidigare och hade arbetat med brottsförebyggande frågor tillsammans en längre tid. Ganska snart efter projektstart aviserades att någon skulle sluta på sin funktion och fler följde efter. Idag (juni 2015) är endast ett par personer kvar på sina funktioner i respektive organisation och nya deltagare i operativa SSPF-gruppen har tillkommit. Sedan hösten 2014 har man på nytt arbetat med att få ihop den operativa SSPF-gruppen, samtidigt som man försökt förankra idén om SSPF i respektive organisation.

Upplevelsen i Ockelbo är att vi-känsla och personkemi är viktigt för att samverkansarbetet ska fungera. Personkemi är något som exempelvis Danermark och Kullberg (1999) tonar ned och i stället menar att de funktioner som ingår i samverkan ska vara besatta och stabila, men resultat ska inte vara beroende av relationerna mellan parterna. Tveklöst har dock såväl byte av rektor vid högstadieskolan som byte av individer i operativa gruppen i Ockelbo påverkat arbetet negativt på så sätt att SSPF-arbetet stannat av och man har behövt starta om arbetet under processens gång.

Implementering

Under första halvåret arbetade den operativa SSPF-gruppen intensivt med att sprida idén om SSPF i de organisationer som skulle vara delaktiga och aktiva i att anmäla ärenden, ofta genom att hela den operativa gruppen besökte exempelvis högstadieskolan. På politisk nivå i kommunen var man positiv till idén om SSPF och samverkansavtal mellan kommun och polis underströk vikten av arbete för unga i riskzonen för kriminalitet. Numera finns också ett kommunstyrelsebeslut i Ockelbo att man ska arbeta med SSPF. I polisorganisationen var idén

förankrad bland områdes – och ungdomspoliser och mötte positiva reaktioner. Även IFO-chef och berörda tjänstemän vid socialtjänsten anser att SSPF är ett bra arbetssätt:

Jag är positiv till modellen trots att Ockelbo är en liten kommun. Samverkan och samsyn förstärks mellan polis, kommun m fl (IFO-chef Ockelbo i enkätsvar)

Det är ett, för mig självklart sätt att arbeta med ungdomar som av någon anledning kommit, eller är på väg på glid. Samhällets aktörer måste samverka för att arbetet ska ge resultat (polis Ockelbo i enkätsvar).

Som tidigare nämnts upplevdes det svårt till en början att få med fritidsgården och det var även bitvis trögt med skolans deltagande. Vid senaste besök i Ockelbo (juni 2015) var såväl fritidsverksamhet som skola representerade i den nya operativa gruppen, vilka också var eniga om vikten av att fortsätta med SSPF-arbetet.

Förankring och vidmakthållande beroende av att ledningsnivån tydligt prioriterar arbetet, annars riskerar det att ”rinna ut i sanden” och bli beroende av eldsjälar (Danermark & Kullberg 1999, Williams 2009).

Något som också kan inverka på implementeringen av ett arbetssätt som SSPF, kanske speciellt i den mindre kommunen, är frågan om förtroende. Med detta menas i detta fall att professionella i någon organisation möjligen inte vill gå vidare med kunskap man fått runt en ungdom då man är rädd att förlora den unges eller familjens förtroende. Detta diskuterades i Ockelbo som ett möjligt hinder i utvecklingen av SSPF.

Individnivån: SSPF-case

Målgruppen för SSPF Ockelbo beskrivs i handlingsplanen som åldersmässigt barn årskurs 5 upp till och med 25 år. Man har inte specificerat målgruppen vad gäller definitionen av oro, det vill säga var ska gränsen gå för att en ung person ska bli aktualiserad utifrån problematik? Räcker det med begynnande oro för ökad skolfrånvaro eller ska det finnas kännedom hos polisen om den unge? Det visar sig att målgruppsdefinitionen för SSPF ofta är luddig och man har svårt att ringa in hur den specifika målgruppen ska se ut (Söderberg kommande). Åsikterna går också isär gällande detta, ofta anser polisen att övriga myndigheter väntar för länge med att aktualisera och någon undrar om det kan ha att göra med att polisen finns med i samverkan, att man har

svårt att bedöma om ärendet är tillräckligt kvalificerat och därför har ”för hög tröskel och jobbar på i sin egen regi alltför länge” (citat från polis Ockelbo i enkätsvar). En allmän osäkerhet kring vad som kan räknas som ett ärende för SSPF har troligen bidragit till att aktualiserade ungdomar varit få. Några ungdomar har aktualiserats, men endast ett individärende - eller *case* som man säger i Ockelbo – har man gått vidare med. Dock uppstod något missförstånd i processen med detta och man fullföljde aldrig. Polis uppger också att det ibland varit svårt att få till samtycke från föräldrar. Samtycke kan inhämtas från vilken part som helst som har en relation med föräldrar och ungdom. I flera kommuner har man valt att samordnare inhämtar alla samtycken, i andra kommuner är det ofta skolan. Mer sällsynt är det att polis inhämtar samtycke, då det kan uppfattas svårt att säga ifrån.

Hur SSPF presenteras för aktuella ungdomar och föräldrar kan skilja sig beroende på vem av parterna som gör detta och vilken bild just denna aktör har av SSPF. Man har inte enats om en formulering eller berättelse om SSPF som kan vara gemensam för alla, så att de enskilda får samma information. Hur SSPF presenterats *kan* vara en orsak till att föräldrar tackat nej, men det kan också vara så att den lilla kommunens format kan inverka. Många känner varandra i ett mindre samhälle och det kan därför vara mer känsligt att ens barn och familj ska diskuteras i ett forum där flera parter ingår. Någon kan vara granne eller på annat sätt relaterad till familjen.

Sammanfattningsvis kan flera orsaker ha bidragit till att det varit trögt att få igång individarbetet i SSPF Ockelbo; luddig definition av målgrupp vilket medför osäkerhet, tveksam prioritet hos ledning/styrgrupp, otydlighet i beskrivning av arbets sättet inför föräldrar, den lilla kommunens eventuella nackdel med personkännedom samt vissa brister i strukturen.

Områdes- och gruppnivå

Medan utvecklingen av arbetet varit trögt på individnivån, har SSPF-arbetet på områdes- och gruppnivå varit alltmer framgångsrikt i Ockelbo. Man kanske inte har benämnt detta SSPF, men i utvärderarens ögon rör det sig om SSPF-arbete på områdes- och gruppnivå vilket fördjupats och effektiviserats genom SSPF-samarbetet i operativa gruppen. Man har bland annat kunnat ringa in och aktualisera exempelvis sniffning/boffning i ett område och genast sätta in åtgärder där. Man har också gemensamt arbetat för drogfri skolavslutning som rönt stor framgång i kommunen. SSPF-organisationen gör att den operativa

gruppen snabbt kan sammanställas om det uppstår problem i något område i kommunen, diskutera och planera för såväl förebyggande åtgärder som tidigare insatser på gruppnivå.

Brukarperspektiv

En ambition med utvärderingen var att fånga perspektivet på SSPF hos ungdomar och deras vårdnadshavare – hur hade de upplevt arbetssättet och vad hade det gjort för skillnad för familjen? Tyvärr gick denna del inte att genomföra med anledning av det som beskrivits tidigare.

Det är viktigt att få ett brukarperspektiv på denna typ av samverkansinterventioner, en risk kan annars vara att samverkan sker mer för de samverkande parternas skull och inte primärt för de enskilda unga. Någon typ av användaruppföljning av SSPF Ockelbo, där också brukarens perspektiv tas i beaktning, rekommenderas för framtiden.

Sammanfattande diskussion och förslag för fortsatt arbete

Såväl svensk som internationell samverkansforskning har identifierat framgångsfaktorer och försvårande faktorer för samverkan mellan organisationer inom välfärdsområdet. Sammanfattningsvis rör det sig om faktorer gällande struktur, styrning, process, ekonomi och professioner som påverkar utfallet av samverkan. Detta visar sig överensstämma även med de samverkansformer som växt fram i brottsförebyggande syfte. Angående dessa betonas ofta etiska problem som uppstår när information ska utbytas mellan professionerna och överlag de ganska stora skillnader som finns mellan professioner gällande kultur, etik och ibland även vad gäller definitionen av partnerskap och samverkan (Williams 2009). Här rekommenderas att denna typ av hinder för samverkan synliggörs och diskuteras för att medvetandegöras i den fortsatta samverkansprocessen (Danermark & Kullberg 1999).

I det följande sammanfattas och problematiseras de framgångsfaktorer och försvårande faktorer som identifierats enligt utvärderingens frågeställningar. Med detta följer också ett antal förslag inför fortsatt utvecklingsarbete av SSPF i Ockelbo kommun.

Den lilla kommunen

I ansökan till BRÅ skrev Ockelbo kommun att man ville prova en modell som SSPF i en mindre kommun för att se hur det kan fungera där och man ville bli en förebild för andra mindre kommuner som vill prova arbetsformen.

En liten kommun har fördelen att det är korta vägar till beslut, en god

personkännedom finns ofta mellan myndighetspersoner, det är lätt att nå relevanta instanser för snabba insatser och så vidare. Detta kan förklara att den rekommenderade strukturen för SSPF med en styrgrupp där ärenden lyfts initialt och operativ grupp som gör handlingsplan för den enskilde, inte blivit lika tungt vägande i Ockelbo, eftersom man bedömer att det är lätt att få tag på ansvarig ledningsfunktion och få ett beslut.

Eventuella nackdelar för den mindre kommunen kan vara just detta med personkännedom, att det kan bli extra känsligt för de familjer vars ungdom ska diskuteras mellan myndigheter, då man kanske har någon annan relation till myndighetspersonerna. Detta är mestadels antaganden, men har diskuterats i de intervjuer som gjorts i SSPF-grupperna i Ockelbo. Omvänt kan det också vara så att representant för någon av organisationerna brottas med förtroendefrågan som nämndes tidigare, det vill säga relation till ungdom och/eller föräldrar gör att man tvekar att gå vidare med kunskap eller oro.

Det ser dock ut som arbetet på grupp- och områdesnivå fungerar bra även i en mindre kommun. Utvärderarens förslag är att bygga vidare på detta arbete och samtidigt fortsätta implementeringsarbetet gällande det individfokuserade SSPF.

Organisation- förankring

I Ockelbo har man valt att den operativa gruppen aktualiserar de individärenden som lyfts och därefter kontaktar respektive ledningsfunktion för eventuella beslut. Vanligen sker det omvända, det vill säga att ärendet först kommer till styrgruppen som tar snabba erforderliga beslut och därefter går det vidare till operativ grupp som gör handlingsplan och konkretiserar arbetet. Eftersom arbetssättet SSPF inte på något sätt är manualbaserat, finns endast rekommendationer när det gäller organisation och struktur. Det medför att den lokala kontexten och de behov som finns där påverkar exakt hur SSPF tillämpas i de olika kommunerna (Söderberg, kommande).

I Ockelbo finns kommunstyrelsebeslut på att SSPF-modellen ska användas, trots detta har implementeringen av SSPF gått trögt i kommunen. Här har ledningsfunktioner en viktig roll i att tydligt uttala i respektive organisation att arbetet ska prioriteras. En rekommendation till Ockelbo är därför att ledningsgrupp/ styrgrupp prioriterar upp SSPF-arbetet och också driver på förankringen i respektive organisation.

Ett förslag är också att fundera över om någon tjänsteman på del av tjänst kan ta den formella rollen som samordnare för SSPF, då detta har

visat sig vara en framgångsfaktor i andra kommuner. Denna har då ansvar för att ta emot ärendet, kontakta föräldrar och ungdom och informera om SSPF samt inhämta samtycke till informationsutbyte. Samordnaren ska också sammankalla SSPF-gruppen till möte så snart det är möjligt och ansvara för uppföljning av den enskildes plan samt få till stånd uppföljningsmöten.

Struktur i arbetsmodellen

Den operativa gruppen har i juni 2015 stabiliserats och planerar att arbeta fram ett flödesschema för SSPF-arbetet, där gången av ett ärende i SSPF Ockelbo ska beskrivas tydligt. Med anledning av den organisation man valt för arbetet behöver också beslutsprocesser och mandat tydliggöras i en sådan strukturerad modell. Hur kan en handlingsplan/arbetsplan/åtagandeplan för enskild ungdom se ut? Vem har huvudansvar för respektive del och hur och när ska uppföljning ske? Hur ser beslutsprocessen ut när det gäller exempelvis insatser, kostnader med mera?

Tydliggörande av strukturen här rekommenderas.

Fortsättning SSPF- arbete i Ockelbo: korta råd inför framtiden

Styrgruppen för SSPF har beslutat att arbetet ska fortsätta att utvecklas i Ockelbo och kommunstyrelsens beslut fungerar som underlag för detta. Den operativa gruppen har en ambition att ta nya tag och fortsätta driva på utvecklingen av arbetssättet. Goda förutsättningar finns alltså för framtiden.

Nedan avslutas utvärderingen med en sammanfattning i korta punkter av de förslag som kommit ut av utvärderingsarbetet.

Utifrån resultaten i utvärderingen föreslås följande för det fortsatta SSPF-arbetet i Ockelbo kommun:

- Högre prioritet från ledningsfunktioner/styrgrupp
- Uttalad SSPF- samordnare på del av tjänst, informerar föräldrar och ungdom om SSPF och hållersamman arbetet
- Definiera målgruppen noggrant
- Gör verklighet av planen om bättre struktur på gången i SSPF genom exempelvis ett flödesschema
- Vad är SSPF i Ockelbo? Enas om en specificerad beskrivning som alla kan stå för. Detta kan underlätta för tveksamma professionella att acceptera konceptet och säkra implementeringen plus att alla

- föräldrar och ungdomar får samma information.
- Fortsatt spridning och förankring i de samverkande organisationerna
 - Låt områdes/gruppnivån vara grunden för arbetet, fortsätt utveckla detta
 - Ta hänsyn till kontexten, det vill säga det specifika med Ockelbo kommun, i den fortsatta utvecklingen av arbetssättet SSPF
 - Finns svårigheter eller hinder i samverkan mellan de olika parterna på grund av kultur, styrning, uppdrag eller synsätt? Lyft i så fall dessa och diskutera hur man kan hantera dem
 - Följ pågående forskning/utvärderingar om SSPF och SIG för att öka kunskapsnivån och styrkan i arbetssättet
 - Fundera över hur en systematisk uppföljning av SSPF-arbetet kan se ut och glöm inte brukarperspektivet

Det finns en uttalad ambition att gå vidare med SSPF-arbetet på såväl områdes-, grupp- som individnivå. Den fortsatta utvecklingen kommer att ge tydligare svar på hur tillämpningen av ett arbetssätt som SSPF kan fungera i en mindre kommun och därmed fungera som exempel för andra liknande kommuner som vill ta sig an samverkansformen.

Referenser:

Danermark, B & Cullberg, C (1999) Samverkan – välfärdsstatens nya arbetsform.
Lund: Studentlitteratur

Söderberg, C (kommande) Brottspreventiv samverkan runt unga individer. Om samverkansmodellen SSPF (prel titel). Licentiatuppsats, Linköpings Universitet
Vedung, E (2007 2:a uppl) Utvärdering i politik och förvaltning. Lund: Studentlitteratur.

Williams, I (2009) Offender health and social care: a review of the evidence on inter-agency collaboration. Health and social care in the community 17 (6), 573-580

Linköpings universitet
Norrköping den 25 juni 2015

Christina Söderberg
Doktorand i socialt arbete
Utvärderare

Martin Börjeson
Docent
Ansvarig forskare